

Dvije Ridolfijeve pale »Gospe od ružarija« u Dalmaciji

1 Carlo Ridolfi, GOSPA OD RUŽARIJA, Nerežišće, župna crkva

Mletački slikar Carlo Ridolfi (1594—1658), vješti i hladni manirist, koji je poznatiji i zaslužniji kao biograf mletačkih slikara, naslikao je za dalmatinske crkve dvije pale s motivom »Gospe od Ružarija«.

Prva, o kojoj smo svojedobno ukratko pisali, nalazi se u župnoj crkvi u Nerežišću na otoku Braču.¹ Središnji je lik Bogorodica nad oblacima koja drži Dijete na krilu i kronicu u desnoj ruci, ispod koje su poklekli sv. Dominik i sv. Katarina Sijenska. Između njih nazire se u daljini prostrani krajolik. Unaokolo su u okvirima od baroknih voluta i kartuša naslikana Otajstva krunice. Mali format tih kompozicija omogućio je umjetniku da dade ovim grupama nešto više svježine i neposrednosti u slikarskoj obradi.

Druga je pala bila do sada nepoznata, a nalazi se na glavnom oltaru dominikanske crkve u Sibeniku. I na njoj su na donjem dijelu dva dominikanska sveca između kojih se u daljini nazrijeva slikoviti pejzaž. Nad njima je Ridolfi naslikao anđele koji okružuju Bogorodičinu sliku, uklopljenu u palu, rad druge ruke, o kojoj

¹ K. Prijatelj, u *Kulturni spomenici otoka Brača*, str. 188—192.

2 Carlo Ridolfi, GOSPA OD RUŽARIJA, Šibenik, dominikanska crkva

ovdje nećemo govoriti. Unaokolo su također polja s otajstvima krunice, koja su ovdje u jednostavnim ovalnim okvirima međusobno razdijeljena velikim rascvjetalim ružama.

Obje su pale signirane.

U ovim dvjema slikama iste teme Ridolfi nije u potpunosti ponovio istu shemu. S obzirom na to što Madona na šibenskoj slici nije njegova, ne možemo upoređivati ova dva lika. Dva dominikanska protagonista imaju niz razlika: naročito su drukčije glave sv. Dominika, koje su na oba platna najljepši detalj slike, različite su poze svetaca, držanje ruku, položaji ljljana i knjiga, te niz pojedinosti. Ni kompozicije Otajstava nisu identične, već možemo, kad bismo ih detaljno uspoređivali, naći skoro u svakoj veće ili manje varijante, koje govore o izvjesnoj invenciji umjetnika.

Poznato je, da je Ridolfi naslikao i treću palu iste teme, za župnu crkvu u Bovolenti, ali nisam je imao prilike vidjeti ni na fotografiji.²

Uz ove dvije slike, o kojima je ovdje riječ, Ridolfi je, koliko nam je poznato, izradio još četiri pale za dalmatinske crkve. To su triptih u katedrali u Korčuli, signiran i datiran 1642, koji ima na srednjem polju Gospu od Karmena iznad sv. Petra, Fabijana i Sebastijana, te sv. Lovru i Vinka na pobočnim poljima, te tri signira-

ne pale u Silbi: pala u župskoj crkvi Sv. Marije s Oplakivanjem i skupinom svetaca (datirana 1641.), pala u crkvi Gospe od Karmena s Navještenjem i dva sveca, te pala u crkvi Sv. Ivana s Bogorodicom s Djetetom, sv. Ivanom Krstiteljem i sv. Nikolom. Svaka od ovih pala ima po jedan veoma zanimljiv lik donatora.³

Na svim ovim Ridolfijevim slikama u Dalmaciji jasno je vidljiv slikarev stil, u kome se osjeća Palmin utjecaj spojen sa zakašnjelim i u biti neshvaćenim veroneseovskim i tintoretovskim odjecima. I danas, kad se s pravom revalorizira mletački seičento, teško je kod Ridolfija, osim vještine i nekog — možemo reći — rafinamenta, pronaći neku veću slikarsku kvalitetu. Kod njega su obično najspontaniji neki detalji, kao, na ovim našim slikama, diskretni pejzaži između dominikanskih svetaca, glave sv. Dominika i poneka od kompozicija Otajstava, iz kojih, premda je umjetnik uzimao uobičajene kompozicione sheme, izbija izvjesna slikarska svježina.

² A. Venturi, Storia dell'arte italiana IX/VII, Milano 1934, str. 188—192.

³ A. Dudan, La Dalmazia nell'arte italiana, Milano 1922, str. 392—395, C. Fisković, Korčulanska katedrala, Zagreb 1939 str. 64, C. F. Bianchi, Zara cristiana II, Zadar 1879, str. 52. — K. Prijatelj, Umjetnost 17 i 18 st. u Dalmaciji- Zagreb, 1956, str. 65.

3 Carlo Ridolfi, GOSPA OD RUŽARIJA, Šibenik, dominikanska crkva (detalj)

Kako Ridolfi svojim djelom historiografa venecijanskog slikarstva ima veliko značenje za proučavanje mletačke umjetnosti, makar su njegovi tekstovi prožeti izrazitim akademiziranim i eklektičkim ukusom, bez shvaćanja biti umjetnosti manirizma i ranog baroka, sma-

trali smo da je korisno evocirati njegov dalmatinski opus, to više što — kao što smo prije naglasili — čak i mali majstori mletačkog seičenta doživljavaju danas novu detaljniju i sistematskiju obradu, a u nekim slučajevima i zasluženu rehabilitaciju.

DUE PALE DELLA MADONNA DEL ROSARIO DI CARLO RIDOLFI IN DALMAZIA

In questo breve contributo l'autore tratta di due pale del pittore veneziano del Seicento Carlo Ridolfi che rappresentano »La Madonna del Rosario« e che si trovano in Dalmazia nella

chiesa parrocchiale di Nerežišće e nella chiesa dei domenicani di Šibenik. Dopo avere confrontato le due tele e rilevato le loro qualità artistiche, l'autore fa un breve cenno anche sulle altre opere di questo artista, più noto come biografo dei pittori veneti, che si trovano nelle città dalmate.